

032 L'architecture future néo-plasticienne

Vooraf

L'Architecture Vivante is een tijdschrift voor avant-garde architectuur; tussen 1923 en 1932 verschijnen er 21 nummers¹. Het herfst-winternummer (1925) is geheel gewijd aan de architecten van *De Stijl*. De redacteur van *L'Architecture Vivante* - Jean Badovici² - heeft Mondriaan gevraagd om een bijdrage leveren aan dit speciale nummer over *De Stijl*. Mondriaan schrijft een artikel over Neoplastische architectuur.

Bron

Er zijn twee bronnen gevonden met de titel *L'architecture future néo-plasticienne*. De eerste is de publicatie van de tekst *L'architecture future néo-plasticienne* in *L'Architecture Vivante*³. De tweede bron is een typoscript in Mondriaans nalatenschap⁴. Dit is overgetypt van de publicatie in *L'Architecture Vivante*; wat blijkt uit het feit dat in het typoscript de paginanummers vermeld worden van de publicatie. Bovendien staat in het typoscript een resumé in het Engels van de pagina's 9 en 10 van *L'Architecture Vivante*. Overigens is opmerkelijk dat in het typoscript bijna geen (Franse) accenten voorkomen. Uit tekstvergelijking blijkt dat de twee bronnen niet wezenlijk van elkaar verschillen.

Omdat het originele manuscript ontbreekt, kunnen we niet nagaan of redacteur Badovici iets aan Mondriaans tekst heeft veranderd. We beschouwen de tekst daarom als 'geautoriseerd, maar met twijfel over de redactie.'

Basistekst en leestekst

De basis voor de leestekst is de publicatie van *L'architecture future néo-plasticienne*. De publicatie is voornamelijk de meest oorspronkelijke bron, omdat - zoals al is opgemerkt - het typoscript is overgetypt van de publicatie.

Titel

De titels van beide bronnen zijn identiek: *L'architecture future néo-plasticienne*. Dit is ook de titel voor de gepresenteerde tekst.

Datering en ondertekening

Mondriaans tekst is in de publicatie niet gedateerd. Het nummer van *L'Architecture Vivante* waarin het artikel van Mondriaan verschijnt, heeft als datering: 'Automne & Hiver MCMXXV'. Waarschijnlijk is deze aflevering in de herfst van 1925 verschenen⁵. Dit is ook de datering van de gepresenteerde tekst: 'herfst 1925'⁶. *L'architecture future néo-plasticienne* is ondertekend met 'P. Mondrian.'

Ontstaan en publicatie

Redacteur Badovici zal Mondriaan hebben gevraagd een bijdrage te leveren aan het speciale nummer over *De Stijl* van *L'Architecture Vivante*. Omdat het een tijdschrift over architectuur betreft, zal hem verzocht zijn een stukje te schrijven over architectuur. Er is geen correspondentie gevonden tussen Mondriaan en Jean Badovici, waardoor verdere informatie over de context waarin de tekst is ontstaan, niet voorhanden is.

Afbeeldingen

De publicatie van *L'architecture future néo-plasticienne* gaat vergezeld van een afbeelding van een schilderij van Mondriaan⁷. Bij de afbeelding staat 'P.M. 22'.

¹ Digital Appendix: Supplements 032-2 - Voorkant L'architecture vivante.

² Jean Badovici (1893-1956), Roemeens architect en architectuurcriticus, woonachtig in Parijs.

³ *L'Architecture Vivante* 3, no.9 (1925): 11-13.

⁴ Holtzman Deposit: Box 1, Folder 17. (Digital Appendix: Supplements 032-1 - L'architecture future néoplasticienne (typoscript 17).)

⁵ CRII: 131.

⁶ In de herfst van 1925 woont Mondriaan in Parijs, 26 Rue du Départ.

⁷ CRII: 303 en 314, B140/157.

Reacties van tijdgenoten

Badovici maakt in zijn voorwoord twee opmerkingen over het Neo-Plasticisme: 'Les chefs des mouvements les plus récents, comme le constructivisme et le néo-plasticisme s'inspirent, eux, de la technique et des formes industrielles, de la science et de l'hygiène modernes, en un mot, de la vie contemporaine.', en even verder: 'On peut dire que les peintres ont fondé la nouvelle esthétique constructive et que les architectes, plus ou moins passivement, ont obéi à la « dictature » du néo-plasticisme et du constructivisme.'

Er zijn geen reacties gevonden op de tekst *L'Architecture future néo-plasticienne*.

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *L'Architecture future néo-plasticienne* besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het 'Sleutelwoordenregister'⁸. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *abstrait, couleurs néo-plasticiennes, expression plastique pure, harmonie traditionnelle, harmonie universelle, intuition, morphoplastique, moyen d'expressions pure, néo-plasticisme, oppositions permanentes, plastique pure, pluralité de plans, rapport équilibré pur, tragique, vision perspective, vraie beauté plastique.*

Bijzondere woorden

In de tekst *L'Architecture future néo-plasticienne* gebruikt Mondriaan de term 'construction-bloc' en even verder de term 'construction-façade'. De eerste term staat voor een driedimensionale stapeling van vierzijdige prisma's, de tweede staat voor een stapeling van tweedimensionale rechthoekige vlakken.

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

L'architecture future néo-plasticienne is gepubliceerd in oktober/november 1925. Mondriaan zal enige tijd voor oktober 1925 de tekst hebben geschreven. Vermoedelijk heeft hij in september 1925 aan de tekst geschreven. Volgens de Catalogue Raisonné heeft Mondriaan in 1925 vijftien schilderijen vervaardigd: B152-B166⁹. Hij zal tijdens de periode van het schrijven aan *L'architecture future néo-plasticienne* met één of meer van deze schilderijen bezig zijn geweest.

⁸ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

⁹ CRII: 310-319.